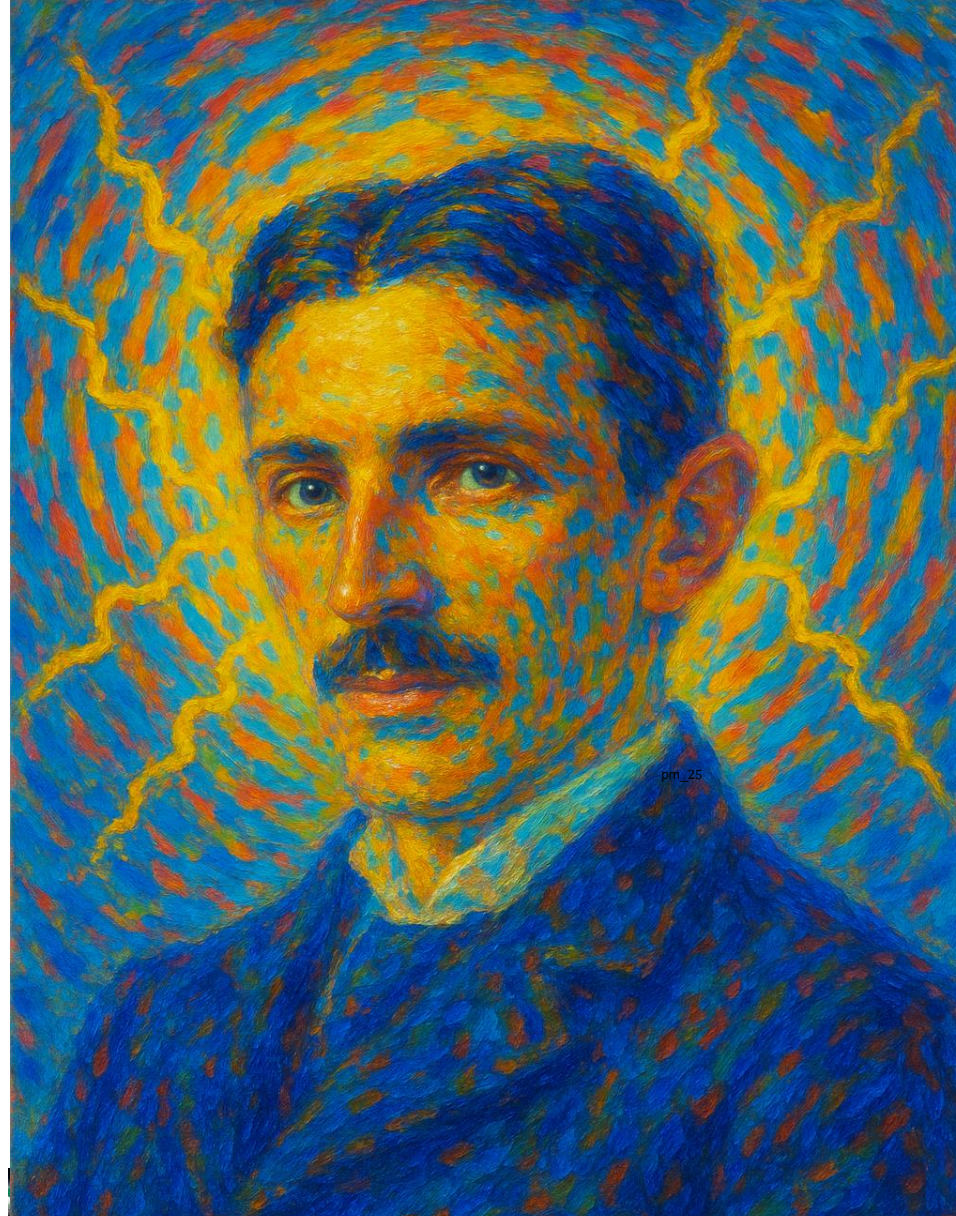

*Mjerna jedinica za
magnetsku indukciju
imenovana po Nikoli
Tesli – kronologija,
zaslužni znanstvenici i
Lončarev doprinos*

Roman Malarić
Melita Turković
Petar Mostarac

Zaslужni za dodjelu jedinice Tesla – različiti izvori

- One tesla is equal to one [weber](#) per [square metre](#). The unit was announced during the [General Conference on Weights and Measures](#) in 1960 and is named^[1] in honour of [Serbian-American electrical](#) and [mechanical engineer Nikola Tesla](#), **upon the proposal of the Slovenian electrical engineer France Avčin.**- **engleska wiki**
- Prijedlog za uvođenje jedinice tesla potekao je od profesora Elektrotehničkog fakulteta u Beogradu, **Pavla Miljanića i Aleksandra Damjanovića**. Razmatranje predloga trajalo je od 1950. godine, kada je predlog podniet, do 1960. godine kada je usvojen na XI Generalnoj Konferenciji za Tegove i Mjere. **srpska wiki**
- „*Belgrade Electrotechnical Faculty professors directed by **prof. Pavle Miljanić and prof. Aleksandar Damjanovic**, made a proposal with an explanation for giving the name “tesla” to the magnetic induction unit, and defended it at the Experts Committee TC 24 Session.*“ – članak Spaić&Spiridonović, 2006. SERBIAN JOURNAL OF ELECTRICAL ENGINEERING Vol. 3, No. 2, November 2006, 217–222

Lončarev razgovor za Vjesnik 1953 o sastanku IEC-a

(Wb/m²). Međutim, naš delegat u 24. komisiji, prof. ing. Miljanić, a u toj je komisiji bilo još daljih pet delegata: iz Švicarske, Francuske, USA, Engleske i Njemačke, iznio je stanovište, da je magnetska indukcija primarna veličina, a magnetski tok da treba tek iz nje izvoditi čime je još više potkrijepljen prijedlog, da magnetskoj indukciji treba dati potrebno ime. A francuski delegat Darrieux, član francuske Akademije nauka, iznio je, da ima mnogo razloga, da se novoj jedinici magnetske indukcije dade ime »Tesla«, po našem genijalnom

Akademik sveuč. prof. dr. Josip
Lončar

zemljaku Nikoli Tesli, koji je, ostajući do zadnjeg daha vjeran svojoj domovini, većinu svoga životnog stvaranja realizirao u USA, i na-

Akademik Georges Darrieus

- poznati francuski znanstvenik iz područja elektrotehnike osobito na izgradnji velikih distribucijskih elektroenergetskih mreža
- izumio vertikalne vjetroturbine, nazvane po njemu,
- francuski akademikom postao je 1946.
- društveno aktivan. predsjedao francuskim društvom elektrotehničara, zatim društvom znanstvenika i inženjera te društvom prijatelja André-Marie Ampère.
- Za zasluge u I. svjetskom ratu nositelj je uz brojne strukovne nagrade i legije časti.
- Kao takav imao je zasigurno veliku „težinu“ da on objavi prijedlog da mjerna jedinica za magnetsku indukciju bude imenovana po Nikoli Tesli.

Važniji datumi i događaji 1952.

- 1952. Državni odbor za proslavu stogodišnjice rođenja Nikole Tesle odlučuje poduzeti sve što je moguće da se jedna jedinica u elektrotehnici nazove po Tesli.
- 1952. Osniva se Jugoslavenski nacionalni komitet IEC-a.
- Dva člana Odbora razgovaraju s francuskim članovima TC 24 IEC-a koji predlažu jedinicu magnetske indukcije kao najprikladniju
- Nekoliko znanstvenika i stručnjaka bili su članovi i TC 24 JEK-a i Odbora za proslavu stogodišnjice rođenja Nikole Tesle. To su bili akademik Josip Lončar, profesori Aleksandar Damjanović, Pavle Miljanić i Vladimir Žepić.
- Na sastanku IEC-a u Nizozemskoj 1952. zatraženo je domaćinstvo sljedećeg sastanka IEC-a 1953. u Opatiji

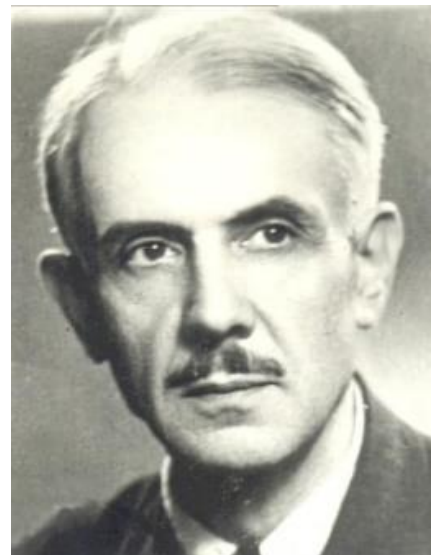

IEC sastanak u Opatiji 1953.

- Organizacijski odbor vodi prof. Vladimir Žepić, Profesor Vladimir Žepić je od 1948. - 1952. godine bio predstojnik Zavoda za visoki napon i energetiku na Tehničkom fakultetu, ali je zbog političke nepodobnosti bio protjeran s Fakulteta na kraju akademske godine 1951/52.
- Organizacijski odbor je smješten u Institutu za elektroprivredu u Zagrebu
- Na sastanku eksperata TC 24 profesor Miljanić podnosi prijednog o potrebi imenovanja jedinice za magnetsku indukciju posebnim imenom, a francuski akademik Darrieus prijedlog o imenovanju te jedinice po Nikoli Tesli
- Njemački delegate Ulrich Stille je podržao taj prijedlog
- U Opatiji se nije mogla donijeti odluka o Tesli – jer je to bio sastanak Odbora eksperata, a takve se odluke donose na plenumu te se nada da će se plenum sastati na sljedećem sastanku u Philadelphiji.
- Pavle Miljanić je dobio zadatak da doradi prijedlog sukladno komentarima u diskusiji.

Profesor Pavle Miljanić

- crnogorski znanstvenik i sveučilišni profesor u Beogradu
- cijelo svoje školovanje obavio u Švicarskoj i Francuskoj zbog čega je vrlo dobro poznao francuski jezik.
- Potiče iz ugledne obitelji, otac Petar Miljanić bio je poznati utemeljitelj medicinske znanosti u Crnoj Gori, a Pavlov brat Niko također liječnik, poznat po tome što je posvojio i odgojio jednog od najvećih šahovskih velemajstora svih vremena Svetozara Gligorića.
- pomogao i osnivanje Elektrotehničkog fakulteta u Podgorici.
- Nikin sin, Petar Miljanić, je krenuo stričevim putem i postao akademik nakon briljantnih znanstvenih rezultata iz područja preciznog mjeriteljstva, radeći između ostalog u SAD-u na strujnim komparatorima.

Profesor Ulrich Stille

- Dr. Stille bavio se atomskom fizikom, molekularnom spektroskopijom, plinskim pražnjenjem, fizikom plazme, aktivnim plinovima, fizikom gornje atmosfere i posebno mjeriteljstvom.
- Njegova knjiga Mjerenje i računanje u fizici bila je popularno djelo u to doba.
- Dr. Stille je doktorirao fiziku kod poznatog fizičara Jamesa Francka.
- Prije rata bio je profesor na Tehničkom sveučilištu u Braunschweigu, ali je to mjesto morao napustiti zbog članstva u SS-u.
- Nastavio je raditi u njemačkom nacionalnom mjeriteljskom institutu PTB gdje je od 1969. bio i predsjednik tog važnog mjeriteljskog instituta.

1970 – Ulrich Stille becomes president of the PTB

Ulrich Stille (1910–1976) was the last doctoral student of the Nobel Prize winner James Franck in Göttingen. Stille obtained his doctoral degree at the Technical University of Braunschweig, joined the later PTB in 1948, headed the “Mechanics” Division in 1958 and became vice president in 1969. He was president of the PTB from 1970 until 1975. His book *“Messen und Rechnen in der Physik”* (*“Measuring and Calculating in Physics”*), which was published in 1955, became a benchmark of metrology.

Izvješće Lončara o sastanku IEC-a u Opatiji

/Akademik J. Lončar,

Brod Partizanka – sastanak IEC-a 1953.

- Brod Partizanka izgrađen je 1931. u brodogradilištu u Engleskoj, imao je 1726 bruto tona, duljine 82 metra, snage 2832 kW. Zvao se „Prestolonasljednik Petar“ a potopljen je 1941. godine postavljenim minama od strane jugoslavenske vojske. Prema ondašnjim novinama:
- „Da bi se zataškala prava istina o razlozima potapanja, a koja je teško teretila neorganiziranu kraljevsku ratnu mornaricu, nakon četiri dana ispitivanja u splitskom hotelu "Ambasador" trovanjem (po nekim očevicima ubojstvom iz pištolja u glavu) umoreni su kapetani obaju brodova.“. Brod je izvađen i obnovljen 1952. godine i stavljen ponovno u funkciju. Sudionici su njime 1953. obišli Dubrovnik, Opatiju, Rijeku i Split.

Prijedlog profesora Miljanića

- *“The definition for the magnetic flux density is the density per unit surface so that expression Wb/m^2 (weber per square meter) may seem sufficient for the unit in Giorgi’s System (MKSA). The other definition is based on the law describing the induction phenomena, and gives the unit Vs/m^2 (volt second per square meter). However, the definition given in the second edition of the International Electrotechnical Vocabulary (term 05-25-035) is based on the law by which the conductor having the length l through which current I flows is exposed to a force F , if it is placed in a field whose magnetic flux density is B . This definition is more direct and leads to the presentation of the unit in Giorgi’s System by the expression N/mA (Newton per meter ampere), which is, being composed of three units, too long and impractical in teaching, and it is not convenient for the ones who use it often in their work. Hence, the need appeared naturally-similar to the magnetic flux density unit “gaus” in the Electromagnetic System CGS for a new name for magnetic induction unit in Giorgi’s System.”*

Prijedlog za jedinicu Gauss u CGS sustavu

- Bruce Barrow u članku „*IEEE takes stand on units*„ iz 1966. godine navodi kako je najvažnije točke Miljanićevog obrazloženja naveo francuski znanstvenik Paul Jenet 1930. godine, prilikom odlučivanja o jedinici Gauss za magnetsku indukciju u CGS sustavu mjernih jedinica.
- Jenet je tada argumentirao da je jedinica za magnetsku jedinicu Maxwell po kvadratnom centimetru točna, ali preduga te da postoji potreba za posebnom jedinicom

Odgovori nacionalnih odbora

- Nacionalni komiteti koji su se izjasnili za Teslu bili su: Francuska, Čehoslovačka, Izrael, Indija, Švicarska, Nizozemska, Belgija, Finska, Švedska i Austrija.
- Protiv prijedloga su bile Velika Britanija, Japan, Norveška, Njemačka i Južna Afrika.
- Države koje nisu odgovorile na upit su bile: Australija, Brazil, Argentina, Čile, Danska, Kanada, Egipat, SAD, Mađarska, Poljska i SSSR.
- Zanimljivo je da je prijedlog na sastanku IEC-a u Opatiji podržao njemački delegat Ulrich Stille, dok je njemački nacionalni odbor bio protiv.
- Također u potpuno drugom postupku u okviru Opće skupštine za mjere i utege neke zemlje su bile protiv, posebno se to odnosi na Nizozemsku. Naime, dok je u postupku kod IEC-a Nizozemska bila „za“ Teslu, u postupku pred CGPM bila je izričito protiv.
- Također, Njemačka je bila prvo za Teslu (Ulrich Stille), pa protiv (anketa Nacionalnog odbora), kasnije u CGPM opet za „Teslu“.

Sastanak IEC- u Philadelphiji 1954. godine

- Preporuku određenog TC-a koja je ratificirana od najmanje četiri petine nacionalnih odbora poslije pisanog glasanja u šestomjesečnom postupku, objavljuju se kao preporuke IEC-a koje obvezuju sve zemlje da, u granicama koje im to domaći uvjeti dopuštaju, usklade svoje nacionalne standarde sa ovim preporukama.
- Na tom se sastanku proslavilo i 50 godina od osnutka IEC-a a Jugoslavija je imala devet delegata. Na zasjedanju Odbora eksperata TC 24 i plenuma donjete su sljedeće odluke:
 1. Potvrđuje se ranija odluka kojom se preporučuje naziv »Sustav Giorgi«, za sustav jedinica utemeljen na osnovnim jedinicama: metar, kilogram, sekunda i amper.
 2. Preporučuje se usvajanje naziva »tesla« za jedinicu magnetske indukcije u sustavu Giorgi i traži se od TC 25 Slovnici simboli i znakovi da odredi odgovarajuću slovnu oznaku.

Sastanak IEC u Minhenu 1956. godine

- 1956. - Sto godina od rođenja Nikole Tesle
- Na prijedlog francuskog sekretarijata TC 24 odlučeno je da se između ostalih IEC preporuka predloži i da se jedinici magnetske indukcije u Giorgijevom M.K.S. sustavu dodijeli ime »tesla«.
- S obzirom na proslavu stogodišnjice rođenja Nikole Tesle, zadužio se predsjednik IEC-a Osborne da tu odluku osobno priopći Državnom Odboru za proslavu stogodišnjice rođenja Nikole Tesle.
- S time je dovršen postupak za Teslu unutar organizacije IEC
- Članovi Francuskog sekretarijata TC 24, koji su iznijeli službeni prijedlog u Münchenu bili su Charles Dietsch i George Darrieus koji su za taj prijedlog dobili u prosincu 1972. godine odlukom Josipa Broza Tita Orden jugoslavenske zastave sa zlatnom zvijezdom.

Opća skupština za mjere i utege CGPM

- Nakon potvrde jedinice tesla unutar organizacije IEC, trebalo je još odraditi i onu zadnju, najtežu prepreku.
- Riječ je o Općoj skupštini za mjere i utege (CGPM) koja donosi konačnu odluku za cijeli svijet, posebno jer je organizacija CGPM više razine i obvezna za sve zemlje potpisnice konvencije o metru.
- Danas TC 24 IEC-a ne postoji jer je sve poslove oko mjernih jedinica i sustava mjernih jedinica preuzela CGPM. U općoj skupštini nalaze se diplomati, tako da sve odluke za Opću skupštinu priprema stručno tijelo - Međunarodni odbor za mjere i utege (CIPM).
- CIPM se sastoji od 16-18 pojedinaca, iz različitih država, koje bira CGPM i koji su zaduženi za usmjeravanje i nadzor nad BIPM-om i njegovim aktivnostima.
- U tom svojstvu članovi CIPM-a stoga djeluju unutar okvira koje je odredio CGPM, a ne u ime svojih vlada.

Celestin Kargačin. Član CIPM-a

- Malo je poznato da je u tom tijelu Hrvatska imala jednog od najdugovječnijih članova CIPM-a, inženjera **Celestina Kargačina** (1883.-1965.), koji je bio član CIPM-a od 1923. pa do svoje smrti u 1965. godine.
- Celestin Kargačin je danas potpuno nepoznat u Hrvatskoj. Rodio se u Zagrebu gdje je završio Prvu gimnazije 1901. godine.
- U Budimpešti je zatim završio tehnički fakultet te se zaposlio u tamošnjem Središnjem zavodu za mjere gdje je i stekao stručnost po pitanju mjera i jedinica.
- Bio je član Hrvatskog prirodoslovnog društva od 1907. godine. Nakon službe u Beogradu, vratio se u Zagreb i radio u Ministarstvu trgovine u Martićevoj ulici 31. Međutim, na stranicama CIPM-a njegovo je državljanstvo navedeno pogrešno te nije u skladu sa ostalim dostupnim podacima.

Kargačin na sastanku CIPM 1937. godine

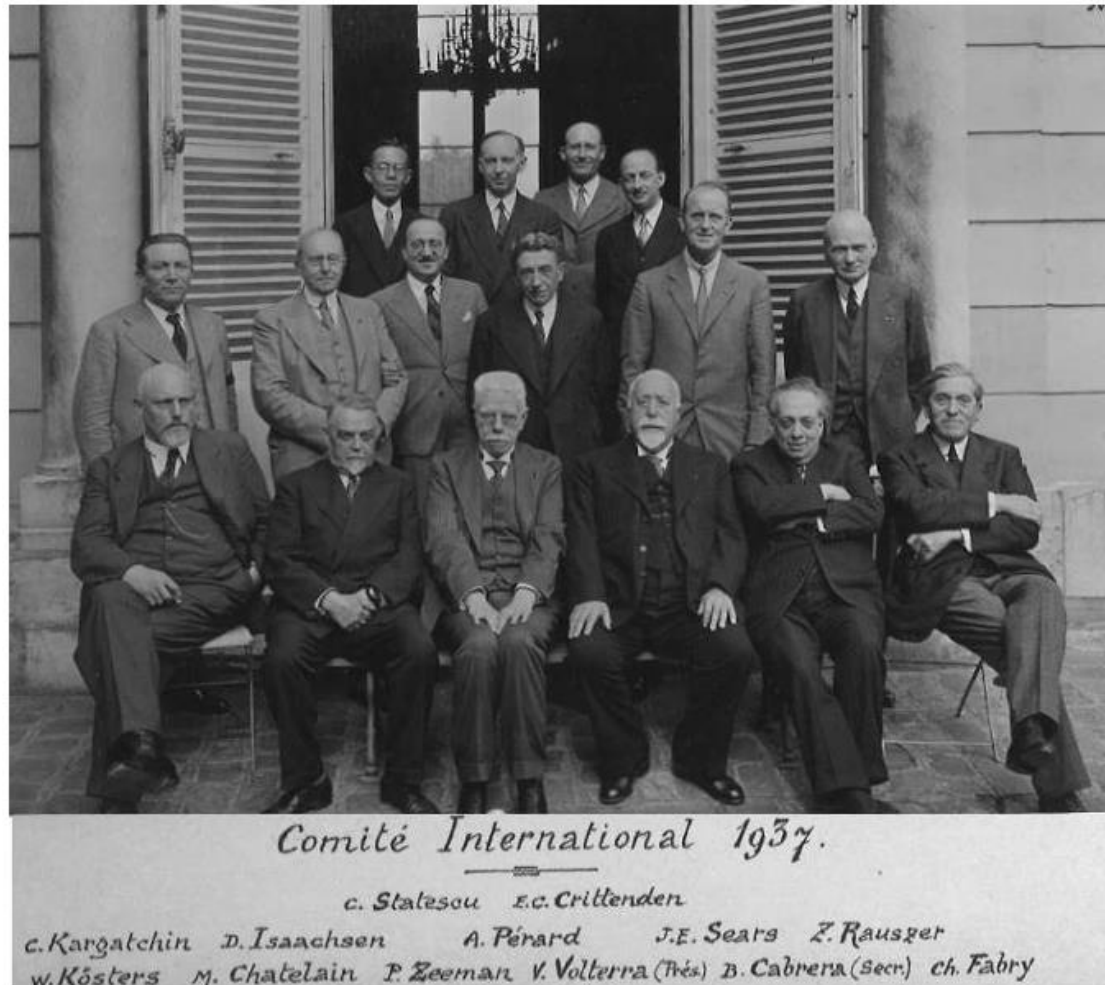

FIGURE 2 : Le Comité international des poids et mesures en 1937 ©BIPM

Kargačin predlaže uvrštenje Tesle u popis izvedenih jedinica na sastanku CIPM-a 1956.

Nakon duge rasprave u kojoj su sudjelovali gotovo svi članovi, Komisija je odlučila povjeriti jednoj Podkomisiji, sastavljenoj od gospode Bourdoun, Stulla-Götz i Cassinis, zadatak da pripremi prvi popis jedinica koji će biti podnesen na odobrenje Međunarodnom odboru. Tijekom rasprave, gospodin Kargačin je posebno predložio naziv "tesla" (T) za jedinicu magnetske indukcije, pozivajući se na odluku koju je već donijela Međunarodna elektrotehnička komisija 1956. godine u Münchenu; Komisija jednoglasno prihvaća taj prijedlog.

Après une longue discussion à laquelle participent presque tous les Membres, la Commission décide de confier à une Sous-Commission, composée de MM. BOURDOUN, STULLA-GÖTZ et CASSINIS, la mission de préparer une première liste d'unités qui sera soumise à l'approbation du Comité International. Pendant la discussion, Mr KARGATCHIN propose notamment la dénomination « tesla » (T) pour l'unité d'induction magnétique, en se référant à la décision déjà prise par la Commission Électrotechnique Internationale en 1956 à Munich; la Commission accepte unanimement cette proposition.

*Le Rapporteur,
J. STULLA-GÖTZ.*

*Le Président,
G. BOURDOUN.*

Sastanak CIPM-a 1956. godine

- Kargačin, tada već preko 30 godina član tog najvažnijeg stručnog tijela CGPM-a, predložio uvrštenje jedinice tesla bez obrazloženja, samo na temelju IEC odluke.
- Njegov je prijedlog jednoglasno prihvaćen bez rasprave.
- Iako je IEC na sastanku u Philadelphiji 1954. godine donio dvije odluke - uz imenovanje Tesle, imenovan je i novi sustav mjernih jedinica po Giorgiju, CIPM se ipak odlučio za drugo ime (SI), što sugerira da su odluke IEC-a imale određenu, ali ne preveliku težinu jer je CIPM samostalno odlučivao o takvim stvarima.
- To upućuje na činjenicu kako **bez prijedloga Kargačina na sastanku CIPM-a tesla danas ne bi bila izvedena jedinica u SI sustavu jer ne bi ušla u popis izvedenih jedinica** koji se usvojio na sjednici CGPM-a 1960. godine. Na taj se način inženjer Celestin Kargačin simbolički zahvalio Tesli za njegove brojne i iznimno značajne zasluge u području elektrotehnike.

Sastanak CGPM-a 1960. godine

- S obzirom da je CIPM glavno stručno tijelo CGPM-a, dr. France Avčin objašnjava: „*Svi uključujući i mene su bili uvjereni, da je prihvaćeno konačno: Roma locuta, causa finita! (Rim je sagrađen, posao je završen) Međutim, svi smo radili račun bez krčmara, jer pravi Rim, Opća konferencija za mjere i utege, nije se još javio. U njoj su neki, dobro pripremljeni, čekali da udare. Prema službeno pripremljenoj rezoluciji br. 12 CIPM - CC d'É (str. 88 Comptes Rendus de la XI CGPM - vidi prilog) trebala je jedinica "tesla" (T) biti primljena automatski zajedno sa svim drugim predloženim jedinicama SI.*“
- Avčin dalje navodi tko je bio na sastanku: „*Od njih dakle nikoga, niti najvažniji od beogradskih prvoboraca prof. Pavle Miljanić, veliki teoretičar, francuski đak i glatki Francuz nije bio tamo! Ja sam, međutim, iz svojih vlastitih iskustava već iz imena naslutio da nešto visi u zraku nad "jedinicom", a još i privatna obavijest jednog sada već pokojnog znanca iz 1945. u BIPM upozorila me je na takve mogućnosti na XI. CGPM.*“

Rasprava za i protiv Tesle

G. Hojgaard Jensen (Danska) predlaže da u popisu izvedenih jedinica jedinica magnetske indukcije ostaje izražena u Weber po kvadratnom metru (Wb/m^2) i da se ukloni naziv “tesla”. On smatra korisnim ograničiti uporabu posebnih naziva jedinica; nema govora o povratku sa već dobro poznatih imena jedinica kao što su farad, henry itd., ali nije isto za teslu.

G. Aroutinov (SSSR) se ne slaže s ovim prijedlogom i naprotiv, primjećuje tendenciju davanja određenog imena, prilično kratkog, svakoj jedinici; tako je njegova zemlja nedavno predložila ime “lentz” za jedinicu intenziteta magnetskog polja (amper po metru). Ime tesla, odobrena od strane IEC-a iste je godine uvedena u nastavu u SSSR-u.

G. de Boer (Nizozemska) s druge strane podržava tezu g. Hojgaarda Jensena i smatra da uvođenje posebnih naziva za izvedene jedinice može samo naškoditi jasnoći međunarodnog sustava.

Rasprava za i protiv Tesle

G. Perucca (Italija) intervenira u istom smjeru.

G. Vieweg (Njemačka) također je mišljenja da moramo ograničiti upotrebu novih imena; no vjeruje da se Teslino ime već učinkovito koristi i da bi se moglo sačuvati.

G. Avčin (Jugoslavija) intervenira i kaže da se tesla već pojavljuje u zakonima nekih zemalja. Ako se traži izbacivanje Tesle, on bi tada također predložio uklanjanje Newtona.

G. de Boer ponovno intervenira protiv tesle i žali zbog trenda da će elektrotehničari uvesti mnoge posebne nazive za jedinice. Fizičari su suprotnih mišljenja i, kada su mišljenja podijeljena o tome treba li jedinici dodati određeno ime, najbolje je suzdržati se.

G. Aroutinov se ne slaže s g. Perucca koji je tvrdio da u nastavi nije poželjno da ima previše naziva jedinica. Slaže se da je mudro proučavati ova pitanja s oprezom i odgoditi određene prijedloge, kao na primjer za Lentz, ali takva pozicija trenutno nije opravdana za teslu.

Rasprava za i protiv Tesle

- *Nakon posljednje intervencije g. Avčina u korist Tesle, odobreno je zadržavanje ovog naziva za jedinicu magnetske indukcije sa 11 glasova za, 6 protiv i 12 suzdržanih dok g. de Boer smatra nesretnim koristiti za jedinicu naziv koji je dobio tako mali broj glasova. G. Honti (Mađarska) napominje da je dovoljna obična većina i slaže se s g. Aroutinovic, da Skupština odlučuje o cjelokupnoj predstavljenoj rezoluciji.*

Rasprava za i protiv Tesle – France Avčin

- „Bez prijevoda sam na oba jezika kratko i jasno ispričao historijat, naše razloge, sadašnje stanje, a osobito da je "tesla" već prihvaćena i ozakonjena u nekim državama, kao npr. u ČSSR. Završio sam s prijedlogom da se u slučaju prihvaćanja zahtjeva prva tri govornika izostavi i ime "newton" (N) za SI jedinicu sile, jer je i N izvedenica (kg m s^{-2}). Zato se vratimo na stari "pentadyn" ($105 \text{ dyn} = 105 \text{ cm g s}^{-2}$)!
- Prof. Avčin dalje navodi: „Ponovo je uzeo riječ dr de Boer, kao da ga danas gledam: odlučno je protiv "tesle" i protiv svih tendencija elektrotehničara da usvajaju specijalna imena za jedinice, s kojima da su se nametnuli cijelome svijetu. "Mi fizičari smo suprotnog mišljenja. Kada su mišljenja podijeljena, onda bolje ništa". Dakle à la Louis XIV "l'état c'est moi" ("država, to sam ja") a uzgred ide i staro rivalstvo elektrotehničara i fizičara, koji bez njihovih dostignuća ne mogu ostvariti svoje zamisli.“

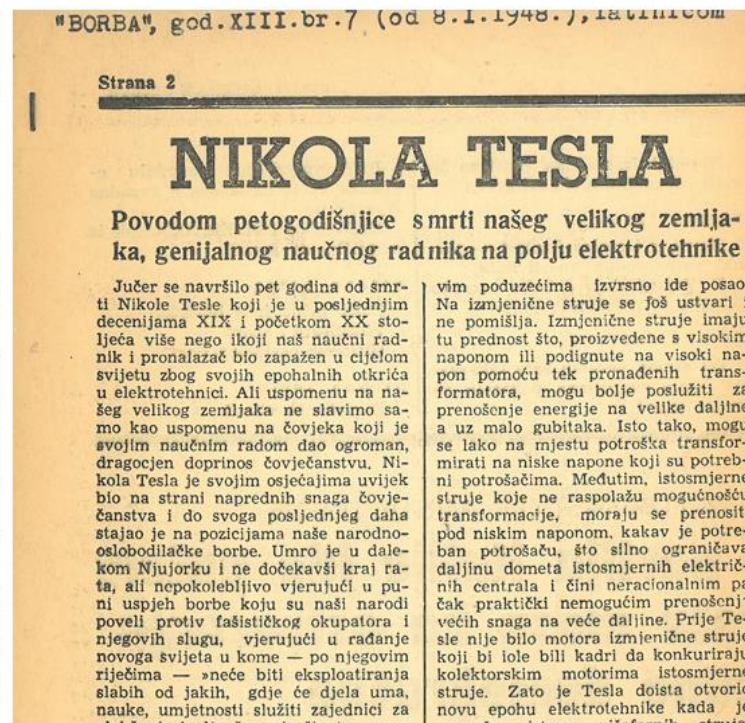
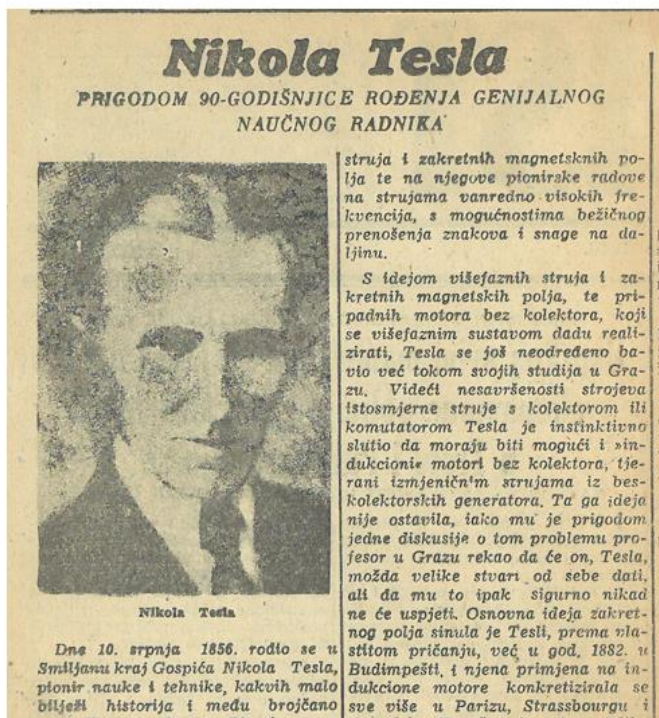

Jedinica Tesle prihvaćena

- Nakon glasanja opet se javio de Boer: „*Pogrešno bi bilo prihvatiti tako slabo poduprti zaključak!*“
- Rješenje je nađeno u glasovanju za cijeli paket CIPM jedinica i u tom glasovanju je između ostalih izglasana i tesla sa 18 glasova za, 1 protiv (de Boer) i 11 suzdržanih.
- **Tesla je tako prihvaćena u međunarodni sustav mjernih jedinica za sva vremena i sve narode.**
- **To se, kako navodi prof. Avčin dogodilo 18. listopada 1960. u 17.30.**

Josip Lončar i Tesla – biografski radovi

Predavanja o Tesli u Zagrebu i Beogradu

"Borba", Zagreb, 7. I. 1953.

Pripreme za proslavu desetgodišnjice smrti Nikole Tesle

Svečana akademija održat će se 18. o. mj.

Sinoć je u prostorijama Društva inženjera i tehničara NR Hrvatske održana sjednica priredivačkog odbora za proslavu desetgodišnjice smrti Nikole Tesle. Sjednici su prisustvovali predstavnici Jugoslavenske akademije znanosti i umjetnosti, Zagrebačkog sveučilišta, Društva inženjera i tehničara NR Hrvatske, zatim predstavnici Društva matematičara i fizičara NR Hrvatske.

Povodom desetgodišnjice smrti velikog izumitelja i učenjaka, u Zagrebu će se tokom januara održati niz priredbi i predavanja u kojima će se govoriti o životu i radu Nikole Tesle i značaju njegovih naučnih otkrića. Prvo predavanje pod naslovom: »Nikola Tesla — povodom desetgodišnjice smrti genija elektrotehnike« održat će danas u 18.30 sati dr. Josip Lončar, profesor Tehničkog fakulteta u Zagrebu. Predavanje će se održati u Centralnom narodnom sveučilištu a biti će popraćeno i projekcijama.

Zatim je u ime Akademskog savjeta FNRJ inženjer Jože Kolarić pročitao govor akademika profesora dr. ing. Milana Vidmara, koji uslijed bolesti nije mogao prisustvovati svečanosti, u ime univerziteta i velikih škola FNRJ govorio je akademik dr. Josip Lončar, u ime Saveza društava inženjera i tehničara Jugoslavije profesor univerziteta ing. Milivoje Rakić, zatim su govorili predstavnici JNA general Velimir Knežević, predstavnik PTT i radiodifuzije, predsjednik udruženja radiostanica Ivo Sarajčić, i član Centralnog odbora Narodne tehnike Slobodan Nakićenović.

КОМЕМОРАЦИЈА ДЕСЕТОГ ОДИШЊИЦЕ СМРТИ НИКОЛЕ ТЕСЛЕ

BORBA
26. I. 53.

У великој дворани Коларчевог универзитета у Београду данас у 20 часова одржаће се општедржавна комеморативна свечаност поводом десетогодишњице смрти Николе Тесле. Комеморативне речи одржаће: за прославу десетогодишњице смрти Николе Тесле, Родољуб Чолаковић, члан Савезног извршног већа, представник Академског савеза

ФНРЈ: академик проф. др инж. Милан Видмар, представник Универзитета и великих школа ФНРЈ: академик др Јосип Лончар, представник Савеза друштава инжењера и техничара ФНРЈ: проф. унив. инж. Миливоје Ракић, представник Југословенске народне армије: генерал Велимир Кнежевић, представник ПТТ и радиодифузије: Иво Сарајчић, прет-

седник Удружења радио-станица ФНРЈ и представник Народне технике: Сlobодан Накићеновић, члан Централног одбора Народне технике.

После паузе, Београдска филхармонија под управом Крешимира Барановића извешће Бетовенову Трећу симфонију „Ероику“, ес-дур, оп. 55.

Narodni List, Zgb: 7.1.53.

SVEČANA KOMEMORACIJA POVODOM 10-GODIŠNJICE SMRTI NIKOLE TESLE

Osim toga u mjesecu siječnju će se u svim školama, fakultetima, masovnim organizacijama i društvima govoriti o značaju Nikole Tesle. U sklopu toga će već danas u Centralnom sveučilištu dr. prof. Josip Lončar održati eksperimentalno predavanje pod nazivom »Nikola Tesla — povodom 10-godišnjice smrti genija elektrotehnike« sa projekcijama.

Put u Beč na kongres o Tesli

- Na kongres o Nikoli Tesli u Beču 1953. Lončar je išao na račun Muzeja Nikola Tesla u Beogradu. Kratka crtica s tog puta je jedna i od zadnjih nadnevaka u Lončarevim dnevnicima.

1170) Nikola Tesla Kongres, Technisches Museum (Dir. H. Nagler), Wien 6.-13.9.1953.
U Beč otputovao u petak dan 4.9.1953 u 6 h (Zapovao u 6,35 i prelazom u Vid. mostu!),
vratio se u ponedjeljak 14.9.1953. [usput: razgled. Wiener Messe].
Zakod. od 6. do 13.9.1953.

Lončar i Tesla

- Lončar je govorio na komemoraciji u Beogradu kao predstavnik svih nastavnika tadašnje države.
- Bio je član Državnog odbora za proslavu 100 godina rođenja Nikole Tesle
- Josip Lončar je uz Tomu Bosanca bio i članovi najvažnijeg TC 24 Odbora JEK-a
- Lončar je boravio i u Nizozemskoj na skupu IEC-a na kojem se izabrala Opatija za domaćina sljedećeg skupa
- Boravio u Beču na skupu o Tesli 1953. kao predstavnik Muzeja Nikole Tesle iz Beograda

»Kao član Državnog odbora za proslavu 10-godišnjice smrti i 100-godišnjice rođenja Nikole Tesle, prisustvovao je potpisani dne 14.XI.1952. plenumu toga Odbora u Beogradu, na kome su raspravljane pojedinosti proslave 10-godišnjice smrti Nikole Tesle, koja će biti dne 4.I.1953. u dvorani Kolarčeva Univerziteta i pod predsjedanjem predsjednika Odbora druga Ministra Predsjednika Savjeta za nauku i kulturu F.N.R.J. Rodoljuba Čolakovića.

Na toj sjednici odlučeno je, da kao jedan od govornika i to u ime svih Univerziteta odnosno Tehn. fakulteta u državi bude potpisani. Molim da me Fakultet ovlasti, da i u njegovo ime govorim na spomenutoj komemoraciji.»

Tadašnji dekan prof. Josip Baturi (1902.–1984.) je 9. prosinca uputio prof. J. Lončaru sljedeći dopis:

»Čast mi je obavijestiti Vas, da je na 88. redovitoj sjednici Vijeća Tehničkog fakulteta 6. ov. mj. jednoglasno donesen zaključak, da na komemorativnoj priredbi povodom 10-godišnjice smrti Nikole Tesle 4. januara 1953. u Beogradu zastupate ovaj Fakultet i da govorite u njegovo ime.»

Prof. J. Lončar je na spomenutoj proslavi u Beogradu prisustvovao, a 6. siječnja 1953. održao je na Radio Zagrebu prikaz od 10 minuta, u okviru rubrike »Iz nauke i tehnike«, a govorio je na temu »Nikola Tesla u povodu 10. godišnjice smrti genija elektrotehnike«.

Nakon dobivenog odobrenja Tehničkog fakulteta, prof. J. Lončar je sudjelovao na komemoraciji Nikole Tesle u Beogradu pa je 26. siječnja 1953. održao i prigodni govor. O tomu je javio i dnevni tisak. Nešto prošireni tekst ovoga govora J. Lončar je pod naslovom *Uz desetogodišnjicu smrti Nikole Tesle* [D.61] objavio u časopisu »Glasnik matematičko-fizički i astronomski« 8(1953), br. 1, u kojem je sažeto, no iscrpno, prikazao *Tesline* stručne zasluge u doprinosu nauci i tehnici, a posebice u različitim područjima elektrotehnike. U članku se govori i o nedavno osnovanom »Teslinom muzeju« u Beogradu u kojemu je smještena obilna *Teslina* ostavština dopremljena iz Amerike. J. Lončar u članku najavljuje i proslavu 100. godišnjice *Teslinog* rođenja, koju proslavu namjerava u ljetu 1956. godine prirediti »Državni odbor Nikola Tesla«.

